

A közpénzadatok megismerhetősége Magyarországon

Ligeti Miklós

Transparency International Magyarország

Miklos.Ligeti@transparency.hu

Áttekintés

a közérdekű adatok megismerhetősége (miért fontos?)

a közérdekű adatok megismerhetősége a törvényekben

a közérdekű adatok megismerhetősége a gyakorlatban (közérdekű adat kiadása iránti perek)

Miért fontos, ha megismerhetők a közérdekű adatok?

az átláthatóság barátai

átláthatóság már rövid távon is megtérül

megnehezíti a visszaélések letagadását (de nem akadályozza meg a korrupciót)

elszámoltatható közhatalom

számonkérhető közpénzfelhasználás

polgárbarát állam

Miért rossz, ha megismerhetőek a közérdekű adatok?

az átláthatóság ellenfelei

átláthatóság akadályozza a hatékony állami működést

átláthatóság sérti az állami pénzt használó cégek piaci érdekeit

adatkérések teljesítése állami munkaerőt köt le

adatkérések kiszolgálása sokba kerül az államnak

civilek/újságírók adatigénylésekkel obstruálják az állam működését

A közérdekű adatok megismerhetősége a törvényekben

a politika 25 év alatt 3x korlátozta saját magát

→ 1992: Avtv. / 1995: információszabadság
ombudsman

→ 2002: üvegzséb törvény / üzleti titok korlátozása

→ 2011: Alaptörvény / közpénz adatok
nyilvánossága, offshore tilalom

A közérdekű adatok megismerhetősége a törvényekben

Alaptörvény

mindenkinek joga van ... a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez

a közpénzekkel gazdálkodó minden szervezet köteles a nyilvánosság előtt elszámolni a közpénzekre vonatkozó gazdálkodásával

a közpénzeket és a nemzeti vagyont az átláthatóság és a közélet tisztaságának elve szerint kell kezelni

az állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon, a közpénzekre és a nemzeti vagyona vonatkozó adatok közérdekű adatok

a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, független hatóság ellenőrzi

A közérdekű adatok megismerhetősége a törvényekben

Alkotmánybíróság:

→ az állami szervek és a végrehajtó hatalom nyilvánossága a jogállami államberendezkedés garanciája (34/1994. ABH)

→ demokratikus társadalomban a közérdekű adatok nyilvánossága a főszabály (12/2004. ABH)

→ az átláthatóság elve nem csak a közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó, hanem általában véve a közfeladatok ellátásával összefüggő adatok kezelése szempontjából is irányadó (21/2013. ABH)

→ közérdekű adatok megismerése nem válhat annak függvényévé, hogy [...] az [Infotv.-en] kívül külön jogszabály kifejezetten előírja-e az adatkezelőnek a nyilvánosságra hozatal kötelezettségét (25/2014. ABH)

A közpénzadatok megismerhetőségének intézményes korlátozása

2012: adatvédelmi biztos intézményének felszámolása

2013: Infoszab törvény módosítása → „visszaélésszerű adatigénylés” / „számlaszintű adatigénylés” (2015: enyhítés)

2015: egyes sporttámogatások megismerhetetlenné tétele; összeférhetetlenségi szabályok lazítása (közpénztámogatások); Paks II. „titkosítása”; fizetési kötelezettség kiterjesztése; szerzői jogok elsőbbsége; jövőben meghozandó döntések védelme

Civil eszközök (hiánya) az átláthatóság korlátozása ellen

1. nyílt levél képviselőknek → költségvetési saláta
2. AB eljárásának a kezdeményezésére felhívás: ombudsman (Kúria/LÜ) → számlaszintű adatkérés
3. Nyílt levél Áder Jánosnak („Ne írd alá, János!”) → visszaélésszerű adatigénylés + Paks II.
4. Nyílt levél IM/NAIH/OGY képviselők → 2015-ös
Infoszab csomag

A TI közérdekű adatperei

2013 óta összesen 18 állami szervhez/közpénzt használó céghez intézett adatigénylés + 1 előkészítés alatt

TI saját nevében vagy újságírókkal együttműködésben

2013 óta összesen 12 per („percsalád”) + 2 előkészítés alatt

Ebből a TI megnyert 5 pert jogerősen, 5 pert első fokon

2 perben az állam önként kiadta az adatokat

Néhány példa következik

Lázár János utazásai – nemzetbiztonsági megfontolások

TI és Pethő András: mely szállodákban szállt meg Lázár János?

Miniszterelnökség: „az államtitkár általában az utazásai során ugyanazokon a helyeken száll meg” → a szállodák megnevezése nemzetbiztonsági kockázatot rejt

Bíróság (jogerős): a közpénz felhasználására vonatkozó minden olyan kapcsolódó információ is közérdekű adat, amely a közérdekű tevékenységgel összefüggésbe hozható → a szállodák megnevezését nyilvánosságra kell hozni

MNB / Századvég: üzleti titok + szerzői jogok

TI: MNB adja ki a Századvég 1,8 milliárd forint értékű kutatási megbízást eredményező mintatanulmányát

MNB/Századvég: a közbeszerzési eljárásban benyújtott dokumentumokat „teljes vonatkozásukban üzleti titoknak tekintjük” + a „szakmai anyagok teljes egészükben szerzői jogi védelemben részesülnek”

Bíróság (1. fok): a mintatanulmányt ki kell adni, mert a közbeszerzésen indulók referenciaigazolásai és pályázati anyaga közérdekű adatok, és „ezen adatok nyilvánosság számára elérhetővé tétele közérdek”

Magyar Államkincstár – számlaszintű ellenőrzés

TI: MÁK adja ki a parlamenti képviselőjelöltek kampányelszámolását és a kiadásait igazoló számlákat

MÁK: jelöltek kampányelszámolásának az ellenőrzésére „kizárólag a MÁK és az ÁSZ jogosult” → az adatkérés számlaszintű ellenőrzésre irányul

Bíróság (jogerős): 1) MÁK ellenőrzési kötelezettsége nem akadályozhatja a számlák bárki általi megismerését 2) jelöltek elszámolása és a számlák tartalma közérdekű adat → azokat ki kell adni

Köszönöm a figyelmet!

Ligeti Miklós

A Transparency International Magyarország

Miklos.Ligeti@transparency.hu